

Husdyrbruget 1910

med særligt Henblik paa Kvægavlen og Kvægbruget.

Af Statskonsulent *Æxel Appel*.

(Sluttet fra Side 538.)

II.

Kvægavlen.

Arbejdet til Kvægavlens Fremme har i det forløbne Aar ikke frembudt hverken nye Maal eller Midler. Derimod har jo hele vort Kvæghold og den til dette knyttede store Smørproduktion været skænket en meget stor Opmærksomhed fra Folk, der staar udenfor Landbruget, idet der er rettet en meget stærk Kritik mod Landbrugets Arbejdsmaade og i Særdeleshed vedrørende Smørproduktionens Rentabilitet. Det er ubestrideligt, at Forholdene i visse Henseender er hjemfaldne til Kritik, og at en saadan, udøvet paa rette Maade, kan gøre Gavn. Vi kan i adskillige Tilfælde gøre Arbejdet bedre end hidtil. Det Materiale, som vi arbejder med, er ikke altid saa godt, som det burde være, og dets Udnyttelse lader ogsaa en Del tilbage at ønske. En Paapegning af disse Forhold vil altid vise sig betimelig. I det foreliggende Tilfælde var den udøvede Kritik dog for løst fundamenteret til, at den i Virkeligheden kunde rokke den paa praktiske Erfaringer erhvervede Overbevisning om, at Landbruget i det hele og store har været og er inde paa den rette Vej, naar det har øget og forbedret sin Husdyrbestand og gennem denne — fornemlig gennem

Kvægholdet — har udnyttet Hovedparten af en Plante-produktion, hvis stigende Mængde og Godhed har været en Følge af hele den nu gennem en Menneskealder gennemførte Driftsretning med det store Husdyrhold. Kritikken frembragte et betydeligt Røre i Bladverdenen og i København, men den har næppe hos en eneste Gaardmand eller Husmand evnet at bringe en grundet Tvivl frem om, at i det hele og store har Kursen været den rette, og at den bør fortsættes.

Den i 1909 afholdte Kreaturtælling viser en stadig fortsat Vækst af vort Kvæghold. Kvæget er Hovedaftageren af den store og stigende Planteproduktion, af det hjemmeavlede, grove Foder, og selv om man i adskillige Landbrug kan drive paa væsentlig andre Kiler end Husdyrholdet — og med Fordel maaske —, saa vil man under de Afsætningsforhold for Landbrugsprodukter, der har hersket gennem lange Tider, og som efter alt at dømme vil blive de herskende foreløbig, være henvist til at udnytte Hovedmængden af den voksende, den store Planteavlsproduktion gennem et betydeligt Kvæghold. Gennem dette skal vi have omsat Raafoderet i ædlere Produkter; Planteavlsproduktionen skal omdannes til saadanne Salgsvarer, der i stigende Grad er begærede, til gode Priser og saaledes omsættes i klin-gende Mønt.

Kvægholdets Betydning i dansk Landbrug er derfor saa langt fra at være aftagende, at det aldrig før har været af saa stor økonomisk Rækkevidde som nu, at hele dette store, levende Apparat, der skal besørge Om-sætningen af Planteavlen, fungerer saa godt og saa fuldstændigt som vel muligt. Derfor maa Bestræbelserne for en Forøgelse af Afgrødernes Mængde og Godhed følges af et tilsvarende Arbejde for at øge det dyriske Apparats gode Funktionsevne. Det er muligt, at den fremsatte Kritik over Smørproduktionens Rentabilitet har bidraget noget til, at de danske Kvægbrugere gennem denne har faaet det Spørgsmaal nærmere ind paa Livet,

om der dog ikke med Hensyn til en økonomisk Brug af vore Malkekøer og en rationel, økonomisk ledet Avl i det hele, gennem de til Raadighed staaende Hjælpe-midler kunde udrettes en Del mere, end det hidtil har været Tilfældet. At vide mere indgaaende Besked om Landbrugsbedriftens hele indre Omsætning, og dermed de enkelte Grenes Forhold til hinanden, er jo noget, vi trænger til i ikke ringe Grad.

Trods de betydelige Fremskridt, der er sket, trænger vi fremdeles til bedre Køer, mere eller mindre. Nogle trænger haardt! Men Fremskridtene kommer ikke af sig selv. Der kræves et Arbejde udført! Og der arbejdes ogsaa, men næppe alle Vegne med den Energi, der er ønskelig for Sagens Fremme, og i hvert Tilfælde ikke i det Omfang, som der burde arbejdes, naar Talen er om at tilvejebringe de bedst mulige Betingelser for en rationel Udvikling af denne Side af vort Landbrug.

Man kan vel i nogen Maade være berettiget til at maale Interessen for Fremskridtet i Kvægavlen gennem det Arbejde, der udføres i og ved Avlsforeningerne, og her lader det sig da ikke nægte, at der ikke er saa meget Initiativ som for nogle Aar tilbage. I visse Egne af Landet er der for Tiden Dødvande, og Antallet af Kvægavlsforeninger er ogsaa i 1910 blevet en Del formindsket. Nedgangen er saa godt som over det hele, hvad følgende Oversigt, der refererer sig til de ved Efteraars-Delegeretmøderne afgivne Oplysninger, ogsaa viser, og kun en enkelt Provins har holdt Stillingen. Med Undtagelse af Bornholm er der saaledes overalt en Tilbagegang i Antallet af Kvægavlsforeninger. For Jyllands Vedkommende er Nedgangen ikke mindst i de Amter, hvor Avlen af jysk Malkekvæg har staaet og staar højest, og fra hvilke der i Aarenes Løb gennem Salg af gode Avlsdyr er udøvet en betydelig Indflydelse paa Udviklingen i de vedkommende Amter.

En af Grundene hertil synes at være Frygt for Udbredelse af den smitsomme Skedekatarrh — og dermed

	1910		1909		1908		1907		1906		1905	
	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre
Nørrejylland med Samsø . . .	719	828	763	894	783	947	763	890	677	810	658	743
Sjælland med Møen	259	282	282	317	292	328	273	315	250	284	222	254
Fyns Stift	124	139	134	154	142	163	142	169	128	151	120	136
Lolland-Falster	41	55	46	55	48	54	48	56	50	55	49	54
Bornholm	33	43	30	43	31	42	31	43	30	38	28	33

følgende Ufrugtbarhed — og Kastning gennem Benyttelsen af Foreningstyren. Heri kan der selvfølgelig ligge en Fare, men denne bør bekæmpes og ikke overvurderes, saa at man af Hensyn til denne og af Frygt for denne intet foretager sig. De Vanskeligheder, som kan komme — og som faktisk har været til Stede — maa man se at komme over gennem en mere indgaaende Kontrol med de enkelte Besætningers Sundhedstilstand. Og i saa Henseende bør man — som ogsaa af andre Grunde — søge Udviklingen ledet derhen, at Foreningerne faar færre Medlemmer mod at det enkelte Medlem faar flere Køer til den gode Foreningstyr end det nu er Tilfældet, helst dem alle sammen. En saadan Ordning vil i høj Grad mindske Ulemperne ved det fælles Tyrehold, og Nyttens af Foreningsarbejdet vil herved ogsaa i anderledes Grad gøre sig gældende. Det private Tyrehold kan her være mere betryggende overfor Smitteoverførelse, men saaledes som det praktiseres i grumme mange Tilfælde er dette langt fra Tilfældet, og »Bytyren« kan vel næppe tænkes at være mindre farlig end Foreningstyren. Derfor maa Frygten for Fællesarbejdet her ikke blive til en Sovepude, saa man af bare Skræk ingen Ting faar gjort.

Trods Kvægavlsforeningernes betydelige Udbredelse er det dog kun et Mindretal af vort Kvæg, som de omfatter.

Statistisk Bureau oplyser om Stillingen i saa Henseende i 1909. Det fremgaar heraf, at for hele Landet var af det samlede Antal Hornkvægsbesætninger 16.5 pCt. i Kvægavlsforeninger og af det samlede Antal Kvæg 23.8 pCt. Deltagelsen i Kvægavlsforeningerne var noget større i Jylland end paa Øerne, idet de tilsvarende Tal her var 18.5 og 26.0 mod 13.7 og 20.8 paa Øerne.

Af Landets samtlige 183,621 Ejendomme, paa hvilke der holdtes Køer, og af den samlede Kreaturbestand paa disse Ejendomme var:

i Kvægavlsforeninger	29.777	Ejend. med	532.955	Stkr. Hornk.
ikke -	—	151.134	—	— 1.704.378 — —
Ialt 180,911 Ejend. med 2.277.333 Stkr. Hornk.				

For 2710 Ejendomme med 16649 Stkr. Hornkvæg er det uoplyst, hvorvidt de var i Kvægavlsforeninger eller ikke.

Kvægavlsforeningerne har deres væsentlige Tilslutning fra de middelstore Landbrug; ca. $\frac{1}{3}$ af Besætningerne og Antal Hornkvæg i Kvægavlsforeningerne findes indenfor Ejendomme af Størrelse fra 54—108 Tdr. Land; derfra er Deltagelsen aftagende baade opad og nedad.

Men alle disse Tal viser jo, at der er Plads og Trang for Udvidelse. Det kan jo heller ikke nægtes, at det Tyremateriale, der anvendes i de bestaaende Foreninger, ikke altid er paa Højde med Tidens Krav. Den Haandsrækning, der hidtil er ydet Kvægavlsforeningerne fra Statens Side, har været af overordentlig stor Betydning for disse, og det er at haabe, at der ogsaa fremtidigt maa kunne regnes med en klækkelig Støtte, men der vil da være god Grund til, at Statstilskudets Størrelse gøres mere afhængig af Arbejdets Kvalitet end tidligere og af den Enhed og Harmoni i og mellem de forskel-

lige Arbejder til Kvægavlens Fremme, der betinger det rette Udbytte og den størst mulige Nytttevirkning af de mange forskellige Hjælpe midler, der bringes i Anvendelse til Fremme af en rationel Avl og et økonomisk ledet Kvægbrug.

Vi føres her ganske naturligt ind paa Omtalen af Kontrolforeninger. Naar der i adskillige Tilfælde, som nævnt under Kvægavlsforeningerne, tages for lidt Hensyn til Afstamningen, til Ophavsmødrenes Ydelse, ved Valg af Tyre, da hænger dette jo til Dels sammen med mangelfuld Forstaaelse af Kontrolforeningernes Betydning for et maalbevist, godt underbygget Valg af Avlsdyr; og naar Kontrolforeningerne ikke har formaaet at trænge bedre igennem, end Tilfældet er, og der ingen Udvikling er at notere for sidste Aar, da er dette Udtryk for, at det skorter paa Forstaaelse af, hvad Kontrolforeningerne betyder netop paa dette Omraade. Hvis Forstaaelsen her var større, vilde Kontrolforeningernes Antal vokse, trods de Vanskeligheder, der jo faktisk gør sig gældende ved denne Foranstaltningens gode og tilfredsstillende Udførelse bl. a. deri, at det skorter paa tilstrækkelig og god Assistentmedvirkning, og da vilde Udvalget af Tyre, om hvis Mødre man vidste Besked, blive langt rigeligere — og dermed bedre — end det nærværende. Ikke mindst føles Savnet af Kontrolforeningernes for sparsomme Udbredelse i Arbejdet for Fremme af den jyske Malkekvægsavl, hvor Forholdene af flere Grunde er mere komplicerede og vanskeligere, end de er paa Øerne.

Med Hensyn til Antallet af Kontrolforeninger, da har vi for hele Landets Vedkommende holdt Stillingen i det sidste Aar, men ikke mere. Efter Oplysninger i »Lommebog for Mejerister 1911« var Antallet af Kontrolforeninger den 1. Oktober 1910 ialt 528 med 12177 Medlemmer og 214,284 Køer. Dette er ganske vist en Fremgang paa 22 Foreninger, 398 Medlemmer og 10399 Køer, men her er det at bemærke, at 17 Kontrolfor-

eninger paa Sjælland, der hidtil har været udenfor Sammenslutningen og ikke medregnede, i Aar er talte med, og her har man Forklaringen til den tilsyneladende ret betydelige Tilvækst. Bortset fra dette Forhold er Tilvæksten ubetydelig paa Øerne (Sjælland 2, Fyn 2, Lolland-Falster 4), og i Jylland er der en Tilbagegang af 3 Foreninger, men det kontrollerede Antal Køer er det samme. I Fjor var Fremgangen særlig i Jylland. Vi staar altsaa stille for Tiden! Der er vel ingen Grund til at se mørkt paa Forholdene, men paa den anden Side gør man bedst i at se Forholdene som de er, og de er da ikke anderledes, end at der tiltrænges øget Arbejde af dem, der allerede er med, navnlig i Retning af at udnytte Kontrollen i Kvægavlens Tjeneste, men ogsaa i Retning af ligeligere og rigeligere Opdræt af vort Kvæg, saa vi gennem disse Foranstaltninger kan blive befriet for de tarvelige Dyr, der nu hverken repræsenterer Mælk eller Kød, og som sluger en alt for stor Del af det Overskud, som de velbyggede, trivelige, ydedygtige Kulturdyr giver. Men vi trænger ogsaa til at faa ny, friske Kræfter med fra den store Flok, der endnu forholder sig afventende og passiv. Det er godt at være forsigtig, og det er ikke Landmandens Sag at eksperimentere, men her er Talen om prøvede Midler til Fremme af en økonomisk Avl og Brug af vort Kvæg, for hvis gode Virkninger Kendsgerningerne taler et tydeligt Sprog.

Afregningsforholdene paa Mejerierne bør alle Vegne snarest bringes i Overensstemmelse med den leverede Vares Indhold af Mælkens værdifuldeste Stof; dette vil støtte Kontrolforeningssagen meget. Der er Fremskridt at notere, men Forholdene er dog endnu ikke anderledes, end at en Fjerdedel af Mejerierne i Maribo, Aarhus og Aalborg Amter afregner Mælken uden mindste Hensyn til Fedmen, og formentlig ogsaa uden Hensyn til Kvaliteten paa andre Omraader.

Handelen med Avlsdyr er i 1910 gaaet jævnt godt, og muligt lidt livligere end i 1909, men de nærværende

Tyrepriser er ingeniunde høje. Det gøres undertiden gældende, at Statstilskudet til Avlsforeningerne er et tvivlsomt Gode, der kun bringer den enkelte Opdrætter Fordel, idet det bevirker en stærk Prisstigning og dermed følgende Spekulation. For Kvægavlens Vedkommende tror jeg der er al Grund til at protestere mod denne Opfattelse, og særlig for Jyllands Vedkommende maaske. De nærværende Tyrepriser er ikke saa høje, at de skulde kunne virke i synderlig Grad tilskyndende paa Opdrætterne, saa at disse udfolder særlige Anstregelser, thi Lønnen for Opdrættergerningen er kun at kalde nogenlunde! Gennemsnitsprisen for Tyre af rød dansk og af jysk Malcerace er ca. 500—600 Kr. — ofte med et lignende Beløb paa Vilkaar. Tyre af rød dansk Race gaar nu og da op i en Pris af 1500—2000 Kr., men dette er jo Undtagelser.

Gode Kvier og Køer af god Afstamning er stadig en søgt Vare til gode Priser, men det er for lidt af denne Vare, at Folk endnu har at undvære. I Foraaret 1910 blev der særlig fra Randers- og Horsenseggen til Østersøprovinserne opkøbt mellem 80 og 100 Stkr. jyske Kvier i en Alder fra 1—2 Aar til Priser fra 150—300 Kroner Stykket, mindst 50 Kr. mere pr. Stk. end de paa den Tid kunde have kostet herhjemme. De solgte Kvier var til Dels af god Afstamning — og drægtige. For det jyske Kvæg er Konkurrencen med det større og mere ensartede hollandske Kvæg, hvormed det altid sammenlignes, ikke let, men det har sikkert til Gengæld visse Fordele for dette, netop til Brug i Rusland. Naar de rette Forbindelser kan opnaas, er der sikkert et Marked for dansk Avlskvæg dér.

Fra Dyrskuevirksomheden skal for det forløbne Aar noteres Foreningen af jyske Landboforeningers Fællesskue for unge Dyr i Fredericia den 7.—10. Juli, en aarlig tilbagevendende Begivenhed, samt Fyns Stifts patriotiske Selskabs Jubilæumsdyrskue og Fællesskuet i Odense 15.—16. Juli.

For Fredericia-Skuets Vedkommende var der en meget fyldig og god Udstilling, og i Henhold til Stedet for Skuets Afholdelse var det røde Kvæg forholdsvis fyldigere og i visse Afdelinger bedre repræsenteret end det jyske. I Odense var det røde danske Kvæg fortrinlig repræsenteret, særlig gennem fremstillede Kossamlinger, og her kan ingen af de øvrige Provinser konkurrere med Fynboerne.

Ydelsen, som Faktor ved Bedømmelsen af Malkekvæg, vinder stadig mere Raaderum i Dyrskuevirksomheden, men der er jo endnu et Stykke igen, inden man paa samtlige Landboforeningsdyrskuer — eller blot paa et Flertal af disse — og paa Statsskuerne naar det Stade, der nu i saa Henseende hævdes ved de provinsielle Fællesskuer, hvor Ydelsen spiller en betydelig Rolle for Vurderingen af det enkelte Avlsdyr, selv om der er en Del Forskel paa, hvorledes dette giver sig Udtryk. Maalet er imidlertid det samme, om end Fremgangsmaaden til dets Opnaaelse er noget forskellig.

Fra det tyske Landbrugsselskabs store og lærerige Vandreudstilling i Hamborg 1910 vil jeg gerne paa dette Sted fremhæve som særlig efterlignelsesværdig herhjemme ved vore Fællesskuer, den Orden og Præcision, med hvilken Dyrenes Fremvisning foregik i den store Ring, og den Lejlighed, der her var givet Publikum til under denne Præsentation at kunne fæstne og samle det Indtryk af de forskellige Racer og Slag — som og af enkelte Dyr — man forud havde faaet ved at studere Dyrene i Staldene. Og det maa siges til de tyske Landmænds Ros, at de forstod at udnytte denne Lejlighed i udstrakt Grad, lige fra den største Godsejer til saadanne jævne Landmænd, der ikke fandt det under deres Værdighed at spise deres medbragte Mad under Opholdet paa Tribunen, men de havde saa ogsaa en Mark at ofre paa at faa denne Belæring, som her kunde hentes.

I det foreliggende Hovedresultat af Kreaturtællingen den 15. Juli 1909 gives der mange interessante

Oplysninger. Antallet af Hornkvæg er nu oppe paa 2,254,000, hvoraf 1,328,000 i Jylland (Tilvækst 263,000) og 926,000 paa Øerne (Tilvækst 150,000 Stkr.). Hornkvægbestanden er nu over $2\frac{1}{2}$ Gange saa stor som i 1838, og Tilvæksten i Perioden 1903—1909 er af en hidtil ukendt Størrelse. I de 70 Aar er Tilvæksten størst for det sydvestlige Jylland ($3\frac{1}{4}$ Gange saa mange), mindst paa Fyn (2 Gange saa mange).

Udviklingen i store Træk indenfor Kvægholdet vedrørende dettes Alderssammensætning har været denne, at Gruppen Ungkvæg og Kalve under 2 Aar er tiltaget meget. Denne udgjorde i 1861 mindre end en Fjerdedel — 23.6 pCt. = 260,000 Stkr., men den er i 1909 vokset til 926,000 Stkr. eller 41.1 pCt., eller over de to Femtedele. Skønt Sammenligningen mellem de forskellige Grupper, paa Grund af en noget forskellig Inddeling til de forskellige Tællingstider, maa tages med noget Forbehold, er dog Ungkvægets relative Vækst saa stærk efter 1876, at denne kan siges at influere ret gennemgribende paa Alderssammensætningen af Danmarks Hornkvægsbestand, og dette er bl. a. et Udtryk for en hurtigere Fornyelse af Malkekvægsbesætningerne end tidligere. Tager vi Kalve under 1 Aar, da viser det sig, at deres Antal er steget fra at udgøre 15 pCt. i 1888 til at være 21.6 pCt. i 1909.

For Tyrenes Vedkommende er Forholdet dette, at af Tyre over 1 Aar fandtes der i 1909 i hele Landet 73039 (Øerne 35590, Jylland 37449), af hvilke ca. 49000 mellem 1—2 Aar, ca. 20000 mellem 2—3 Aar, 3500 mellem 3—5 Aar og kun 800 over 5 Aar. I 1861 var Tallet af Tyre over 2 Aar ca. 21000, i 1909 ca. 24000, ikke nogen stor Forskel. Af den samlede Hornkvægbestand udgjorde Tyre over 2 Aar i 1861 for hele Landet ca. 1.9 pCt. (Øerne 3.3 og Jylland 0.9); i 1909 1.1 pCt. (Øerne 1.5 og Jylland 1.1). I hele Perioden har Tyreholdet været større paa Øerne, delvis begrundet paa det større Stude- og Ungkvæghold i Jylland, men selv i

Forhold til Antal Malkekøer har Tyreholdet paa Øerne været betydeligt større; nu er Forskellen ikke nær saa stor som tidligere.

Men baade i Jylland og paa Øerne har der fundet en Aldersforskydning Sted med Hensyn til Tyreholdet, saaledes at de ældre Tyre forholdsvis set er aftaget i Antal, medens Tyre under 1 Aar er tiltaget, hvorved Tyrebestanden gennemgaaende er bleven yngre. I 1893 udgjorde Tyre mellem 1—2 Aar 57.3 pCt., 2—3 Aar 32.9 pCt. og over 3 Aar 9.8 pCt.; de tilsvarende Tal i 1909 var 67.1, 27.0 og 5.9 pCt.

I 1861 udgjorde Antallet af Stude over 2 Aar 6.9 pCt. af den samlede Hornkvægbestand (11.4 i Jylland, 0.8 paa Øerne), i 1898 kun 2 pCt. (3.3 og 0.2). For de sidste 4 Tællinger 1893—1909 er opgjort Antal Stude over 1 Aar med 6.6 pCt. i 1893 for hele Landet (11.0 og 0.7) og 2.6 pCt. i 1909 (Jylland 4.2 og Øerne 0.3 pCt.).

Malkekøerne udgør nu — i Henhold til det foran anførte — en mindre Procent af Hornkvæget end de udgjorde i 60erne. I 1861 udgjorde Køer over 2 Aar 67.6 pCt. af den samlede Hornkvægbestand; i 1909 udgjorde Køer og Kvier, der har kælvet, kun 56.9 pCt. Koantallet var 1,282,000 i 1909 imod 1,089,000 i 1903, en aarlig Tilvækst af 32000, medens den i Femaaret 1898—1903 kun var lidt over 4000 aarlig. Den største Del af Forøgelsen falder paa Jylland, hvor Forøgelsen er en Femtedel mod en Ottendedel paa Øerne.

Kobesætningerne er, som alt nævnt, blevene yngre. I 1898 udgjorde Køer over 10 Aar 16.5 pCt., i 1909 kun 7.6 pCt. I Jylland er Køerne gennemgaaende lidt yngre end paa Øerne; idet Køer under 6 Aar er lidt talrigere og Køer over 10 Aar færre, medens Gruppen 6—10 Aar omfatter paa det nærmeste en lige stor Andel af Køerne.

Som stadig Trækkraft anvendtes i 1909 i Jylland 2187 Stude og Tyre og 2244 Køer; paa Øerne 48 Stude

og Tyre og 460 Køer, medens der i Jylland i 1898 som Trækkraft anvendtes 14099 Stude og 6139 Køer. Brugen af Kvæget som Trækkraft er saaledes aftaget meget stærkt og erstattet af »Russere« og »Islændere«.

Antal fødte Kalve er selvfølgelig steget stærkt i Tidens Løb og nogenlunde i Forhold til Stigningen i Køernes Antal. I 1909 er Antal fødte Kalve i Aaret forud for Tællingen 1,153,068 Stkr. I 1866 fødtes der for hver 100 Køer (eller Kvier, der har kælvet) 86 Kalve (Øerne 88, Jylland 84), i 1909 fødtes 90 Kalve (Øerne 88, Jylland 92). I Forhold til Antal Køer fødes der nu lidt flere Kalve i Jylland end paa Øerne, medens det tidligere var omvendt.

Hvad Raceforholdet angaar, da er dette søgt oplyst gennem Antal Tyre, der bedækker. Det er lidt overraskende, at Antallet af Tyre, henhørende under Kategorien »Andre og blandede Racer«, endnu i 1909 udgør over 12 pCt. af det samlede Antal Tyre, der bedækker, og yderligere at se, at af de 5262 Tyre af »Andre og blandede Racer« findes den største Halvdel paa Øerne, nemlig 3258 Stkr. imod 2004 i Jylland. At alle de vedkommende Tyre er komne i den rette Rubrik, kan der være god Grund til at nære Tvivl om, men i det hele og store vil Billedet af Racefordelingen, saaledes som dette fremgaar af de givne Oplysninger i Henhold til den anvendte Inddeling, være ret paalideligt.

De 42703 Bedækningstyre, der fandtes her i Landet i 1909, er ordnede under følgende Racebetegnelse og med følgende Fordeling:

Rød dansk Malkerace	22813	Stkr. eller	53	pCt.
Jysk —	10467	—	—	25 —
Korthornsrace	3749	—	—	8.8 —
Jerseyrace	364	}	—	0.9 —
Jersey-Krydsninger	48			
Andre og blandede Racer	5262	—	—	12.3 —

I 1893 var Forholdet 53 pCt. af rød dansk Malkerace, 27.5 pCt. af jysk Race, 4.7 pCt. af Korthornsrace og

14.8 pCt. af Andre og blandede Racer. I Jylland er Antallet af Bedækningstyre af Korthornsrace og af rød dansk Malkerace tiltaget stærkere end Antallet af Bedækningstyre af jysk Race, for hvilken Procenttallet derfor er dalet fra 1893 til 1909, medens det er steget for de to andre Racers, særlig for Korthornets, Vedkommende.

For at faa Kendskab til Jerseykvægets Udbredelse her i Landet, er dette optalt for sig for første Gang i 1909, og de 364 Bedækningstyre af Jerseyrace fordeler sig ligeligt mellem Øerne og Jylland med henholdsvis 183 og 181, og de 48 Jersey-Krydsninger, der anvendes til Bedækning, fordeler sig med henholdsvis 23 og 25. Der blev desuden ved Kreaturtællingen i 1909 søgt Oplysning om det samlede Antal Hornkvæg af ren Jerseyrace, og som saadant er betegnet 8077 Stykker Hornkvæg i hele Landet, 4307 i Jylland og 3770 paa Øerne, et lille Antal i Forhold til den betydelige Import, der har fundet Sted nu i en længere Aarrække.

Indførselen af Jerseykvæg her til Landet har været betydelig mindre i 1910 end i de foregaaende Aar. Den hyppige Optræden hos Jerseykvæget af den »lollandske Syge« maner til Forsigtighed.

/0

Vedrørende det vigtige Spørgsmaal om Maskinmalkningens praktiske Anvendelse, da har det forløbne Aar ikke bragt den forventede Udvikling. De ved Maskinmalkning indvundne Erfaringer har adskillige Steder resulteret i, at Malkemaskinen er sat paa Loftet, og at man er gaaet tilbage til Haandmalkning. Forholdet var dette, at der i Begyndelsen af Brugen af Maskinerne gennemgaaende var stor Tilfredshed, der i adskillige Tilfælde gik over til stigende Utilfredshed, særlig i Retning af Vanskeligheder ved at holde Køernes Mælkeydelse oppe, og enkelte Steder har længere Tids Brug af Maskinen bragt Aarsudbyttet kendeligt nedad.

/0

En afventende Holdning overfor Malkemaskinens Instal-
lering og en Kraftanstrengelse i Retning af at faa Haand-
malkningen bedst mulig udført vil være det mest for-
maalstjenlige.

Paa Faareavlens Omraade har Udviklingen gaaet
sin jævne Gang. Interessen for denne Sag kan jo med
ikke ringe Føje siges at give sig Udtryk gennem Faare-
avlsforeningernes Arbejde, og i Henhold hertil har den
været upaaklagelig. Antallet af Faareavlsforeninger er
omtrent det samme som i 1909. I 1910 er der 110
Faareavlsforeninger, der har søgt om Statstilskud (med
118 Væddere) imod 111 Foreninger i 1909. Der er op-
rettet 13 ny Foreninger og 14 tidligere Foreninger har
ikke søgt om Statstilskud, hvilket formentlig er ensbe-
tydende med deres Nedlæggelse.

Foreningernes Fordeling Landet over — og inden-
for den enkelte Provins — er saa godt som uforandret.
De 93 af de 110 Foreninger findes paa Halvøen med
følgende amtsvise Fordeling:

Viborg	Amt	med 38	Faareavlsforeninger
Ribe	—	17	—
Vejle	—	13	—
Ringkøbing	—	12	—
Randers	—	6	—
Thisted	—	3	—
Aarhus	—	2	—
Hjørring	—	1	—
Aalborg	—	1	—

De to nordligste jyske Amter er fremdeles tilbage paa
dette Omraade, skønt her findes et ret betydeligt Faare-
hold og for Aalborg Amts Vedkommende en delvis god
Faarebestand. — I Henhold til de gennem Faareavls-
foreningernes Arbejde indhøstede Erfaringer har den
lille Bevilling til Faareavlens Fremme gjort særdeles

megen Nytte, og der vil derfor ogsaa være al Grund til fremtidig at opretholde den.

Paa Fyn er der nogen Interesse for Faareholdets Forbedring, og der er her 8 Foreninger, der har søgt om Statstilskud. Paa Sjælland er Interessen kun ringe; der er her kun 4 Foreninger, men Trang til og Plads for adskillige flere. Samsø har 4 Foreninger og Bornholm 1. De vedvarende gode Priser paa Lam gør Faareholdet til en Gren af Husdyrbruget, der, særlig under visse lokale Forhold, berettiger til et Krav om, at der skænkes dette forøget Opmærksomhed. — Imidlertid viser Kreaturtællingen en vedvarende Nedgang i Antallet af Faar og Lam, der er gaaet ned til 726,879 Stkr. i 1909 fra 876,830 i 1903. Nedgangen falder paa Jylland med 102,132 Stkr. og paa Øerne med 47819 Stkr.

Avlen af Geder tiltrækker sig en stigende Opmærksomhed — ogsaa paa Øerne. Ogsaa i 1910 er der indført Saanen-Geder til Viborgeggen. Mælkeydelsen er meget tilfredsstillende.

Blandt vore Husdyr har Sundhedstilstanden været overvejende god, men Nutidens Kvæghold har jo ellers mange Plager i saa Henseende at slaas med. Forrige Vinter var der saaledes mange Klager over Udbredelsen af og Tabet ved den smitsomme Kastning, over hyppige Overløbninger og over Kalve-Diarrhoe. Tuberkulosen er vedvarende meget udbredt og forarsager stadig store Tab, hvorfor der er megen Grund til at træde mere aktivt op mod denne Sot end hidtil.

Sidst paa Aaret forekom der jo spredt opdukkende Tilfælde af den stærkt smitsomme og for Handel og Omsætning saa skadeligt indvirkende Mund- og Klove-syge. Den viste sig først i en lille Besætning paa Valby Mark ved Slagelse den 24. November. Kort Tid der-

efter paa Brændkærgaard ved Kolding, og i December Maaned viste sig 2 Tilfælde af Sygdommen i Lillering og Skovby ved Aarhus. Ved resolut udført Nedslagning af de angrebne Besætninger i Forbindelse med virkningsfuld Afspærring begrænsedes Sygdommen hertil, og den foraarsagede Forstyrrelse i Afsætningsforholdene, og det dermed følgende Tab, blev saaledes heldigvis af et ret begrænset Omfang.

I Aarets Løb er der af Litteratur, der særlig omfatter Kvægavlen, udkommen 18. Bind af Stambog over Tyre af jysk Race og 13. Bind af Stambog over Tyre af rød, dansk Race, aarligt tilbagevendende Arbejder. I »Landbrugets Ordbog« finder man for 1910 yderligere en hel Række instruktive Artikler om Husdyravl og Husdyrbrug.

Last, but not least, skal nævnes *Harald Branth's* Bog »Hvad jeg fortalte mine Elever«, en Bog af en Landmand og for Landmænd, der paa hver Side aander Forfatterens store Kærlighed til Landbruget og dettes Gerning, og hvor et meget betydeligt Afsnit udgør en saare erfaren Opdrætters Redegørelse for hans Avlsarbejde med det jyske Kvæg og for Resultaterne af dette Arbejde, fremsat paa en særegen, tiltalende og frisk Maade, der helt kendetegner Forfatteren.
